

ACC. N:R.

M 6745: 1-22.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av:
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

Uppteckningen rör

Höslätter 3.

Tid och mätordning	s. 1.
Plättergillet	" 12.
Väderleksmärken	" 17.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 6745: 1.

Landskap: Småland
Härad: Konga
Socken: Väckelsång
Uppteckningsår: 1940

Upptecknat av: Fabian Karlsson
Adress: Boaryd, Väckelsång
Berättat av:
Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

/

Tid och matordning.

För var det många som ej var ägare till fickur, men man klarade sig ändå. I slättertiden hände det att man vid Laduknuten eller med en stång ordnat ett solur. Man hade slagit ner pinnar i jorden i en halvcirkel, som markerade rimmarna alltefter som skuggan från Laduknuten eller stången skred fram. Där man vid större gårdar hade "vällingklockor" brukade folket i den kringliggande bygden också råtta sig efter dem, när man hörde det ringas till "maulti".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6745: 2.

Landskap: Småland
Härad: Konga
Socken: Väckelsång
Uppteckningsår: 1940

Upptecknat av: Fabian Karlsson
Adress: Boaryd, Väckelsång
Berättat av:
Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

Man hade olika rim om vad dessa
klockor "sade", när de ringde till mat.
Traktens närmaste vållingklocka var
i Mistingvå och den brukade ringa
så här:

Blau vålling å surå sell,
kasta lien å spring hem;
Blau vålling å surå sell,
kasta lien å spring hem!

En bonde som var utan fisker brukade
säga: att han redde sig bra ändå.
"Fö meddå blia då nåa moå vell å
kvällå blia då nåa Gu vell", sade han.
Dagen brukade indelas "båiken" eller

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6745:3

Landskap: Småland

Upptecknat av: Fabian Karlsson

Härad: Konga

Adress: Boaryd, Väckelsång

Socken: Väckelsång

Berättat av:

Uppteckningsår: 1940

Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

"Leken". Först efter frukosten kom frukost-
buket, så efter "davan" (andra matmålet)
"davamauksbuket", sedan efter middagen
"meddasbuket" och efter "mcraften"
(eftermiddagsmålet) sista "maulabuket"
"ettmeddasbuket", som räckte till kvällen.

I slättertiden fingo männen sin
frukost tidigt, man skulle ju ut och
slå medan gräset var vått. Frukosten
var enkel, innan man började med
kaffe var en liten "mjölkaslierp" fru-
kostdrycken, tillt "säl" (sovel) och så
bröd så mycket man ville ha. Bröd var
den mesta maten, och mycket bröd åt man.

Måltiden

(3 - följande
sidor framåt)

ACC. N:R.

M. 6745:4

Landskap: Småland

Härad: Konga

Socken: Väckelsång

Uppteckningsår: 1940

Upptecknat av: Fabian Karlsson

Adress: Boaryd, Väckelsång

Berättat av:

Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

Skulle man långt från hemmet fingo
männen på morgonen föra med sig
en drickaspann, och det drickat skulle
räcka för dagen. Vid nio tiden hade
man "lavann" eller "lavramaul". Då kom
pigan eller något annat kvinnofolk,
som skulle stanna kvar och råfa, med
maten. Då vankades någon vålling, som
man hade i en lekruka, vilket kändes
bäst höll vållingen varm och rej "ga
smak av kärlet". Till slätten brukade
man ha den tidiga potatisen "pele-
pännen" så stora att man kunde
"pela" under stälkerna efter dem.

Potatis

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6745:5.

Landskap: Småland
Härad: Konga
Socken: Väckelsång
Uppteckningsår: 1940

Upptecknat av: Fabian Karlsson
Adress: Boaryd, Väckelsång
Berättat av:
Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

Ennän sättningen hade sättpotatisen lagts in i stugan och lagts i kälfat under sängarna för att gro, "aular". På satte man litet potatis på "kaulränga" i trädgården och fick små potatiser färdiga till släktetiden. Dessa små potatiser togs till "mjölkavållingen" för utdegning av grenen, och denna vålling var vanlig sått till släktet-folket. Folket vid detta mål var för det mesta storsill eller någon gång "smarsill" (strömming). Hela brödkakor fördes med. Någon rast blev det inte vid förmiddagsmålet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6745:6

Landskap: Småland
Härad: Konga
Socken: Väckelsång
Uppteckningsår: 1940

Upptecknat av: Fabian Karlsson
Adress: Boaryd, Väckelsång
Berättat av:
Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

Till nästa mål, "medda", kom "morau"
själv med maten. Hon var åtföljd av
småbarnen, ty nu skulle även hon
stanna kvar och sätta. Middagsmaten
kunde vara mera omväxlande. Nu kunde
man få kötsoppa, "pärnavälling", en soppa
på potatis, morötter och pärrötter, och med
kokt kött eller fläsk till. När man åt
välling eller annan "suppmat" så
låg ute i markerna, då hade man
en särskild sorts träskeder, som fått
benämning från slätkerarbetet på
maderna. Man kallar dessa vanligen
runda skeder för "maaskiå".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6745 : 7.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Fabian Karlsson

Härad:

Konga

Adress:

Boaryd, Täckelsång

Socken:

Täckelsång

Berättat av:

Uppteckningsår:

1940

Född år

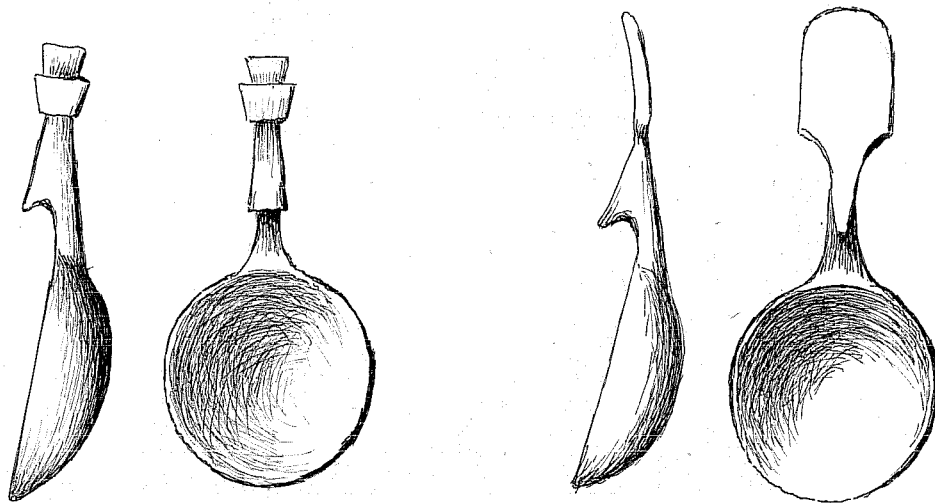
1894

i

Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

"Maa-skeå".

Skeöer använda vid madslätter, hängdes
på kanten av vällingkrukan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6745: 8.
Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

Pådana skeder äro försedda med en
krok på skaftet, och de brukade hängas
på krukkanterna medan man åt.

ibland kan det vara initialer eller bo-
märken på skaftet, ty var och en skulle
ha sin bestämde sked. Man slickade av
skeden väl efter maten, den skulle ju
användas odiskad vid nästa mål.

En annan middagsrätt var potsluv-
ning, som man skämtsamt brukade
kalla "gobbastönja" eller "Kåringapåsa".

"Stönjan" bestod av potatis och mycket
kålrotter. Potlet därtill var kokt fläsk.

"Pärnagröt" (potatisgröt) brukade också

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6745: 9
Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.

förekomma. På gröten var pålagda
stökta "flåskasäppa" och påhållt flots.
"Kornmjölsdäppa" med stekt fläsk var
också vanligt till middag. Har det
ägg i "däppat", då kallades det "äggaröra".
En tecknande rätt bestod av hackade
kakta potatiser hopkokade med mjölk
och stekt flots. "Tjocka mjölk", "Läck-
mad" eller sur mjölk brukade förekom-
ma som "supa" till middagen. Vid alla
målen brukade drickaspannen med
det goda hembyggda slätterdrickat
lagas fram. Efter middagen skulle
man "vita medda" i skuggan eller i höst

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6745:10
Landskap: Småland Upptecknat av: Eriksson, Carlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10.

i Ladan. Men det var mest männen som
fingo den vilan. Kvinnorna kunde ge-
nast få börja stränga opp hö² för
bärgning på eftermiddagen.
Eftermiddagsmålet kallades "meraften".
Något eftermiddagskaffe förekom ej.
Hjälkakeuken och drickspannen och
mat man hade kvar från middagen
togs fram. Man kunde få "en kake-
fjuring brö²" med "spekefläsk" eller ost
och ibland även med smör till.

Man blev det fart med bärgningen
tills det började "dägga pae" (bli dagqvätt)
fram mot kvällen. Kvinnorna och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6745: 11

Landskap: Småland
Härad: Konga
Socken: Väckelsång
Uppteckningsår: 1940

Upptecknat av: Fabian Karlsson
Adress: Boaryd, Väckelsång
Berättat av:
Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11.

Barnen gingo då hem för att mjölka
och styra om djuren. Men mannen
kunde ännu slå en stund, det var
nu lättare än under hettan på dagen.

Första matmålet för dagen, "nattvarm"
eller kvällsmat, åt man efter hem-
komsten. Då fick man alltid gröt,
korngrysgröt eller rågmjölgröt,
som kokts i vatten. Man fick också
"en brödkorring" till att lägga opp gröt-
stättan på. Något sovel fick man
också till, vanligen en "glövastektå"
(glödstekt) sillbit eller en bit ister-
band, som också stekts på glöden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6745: 12.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Fabian Karlsson

Härad: Konga

Adress: Boaryd, Väckelsång

Socken: Väckelsång

Berättat av:

Uppteckningsår: 1940

Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12.

H. C. 7

Slättergillet.

Här slätten var avslutad och häst in-
bärgad skulle alla som deltagit i
slätterarbetet bjudas på extra trakke-
ring. Detta kallade man "slattröten"
eller "slattragillet". Även om man ej
haft "loje" (legt arbetsfolk) skulle i alla
fall hemmafolket ha bättre mat.
Maten vid slättergillet var ej som vid
de rikliga storkalasen, men den
skilde sig från vardagsmaten.
Vad som då måste förekomma var
"slattragiten", liksom man efter
skörden skulle ha "skjuragiten".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6745: 13

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
 Socken: Väckelsång Berättat av:
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13.

Körngrynsgröten hade nu kokats i mjölk och gjorts särskilt söt och god. När man börjat använda risgryn kokades vitgröt av sådana och svamp på gryten lades rutor och priskar av stött kanel och socker. Plättergröten skulle man "rimma fö". De som voro "goa" å rimmekeras kunde komma med rått så kvicka rim, men för största delen blevo de förstas ej så lyckade, fast man förstas gjorde så godt man kunde. Man försökte giva varandere en del slängs angående det utförda arbetet.

Rim

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6745: 14
Landskap: Småland Upptecknat av: Per Fabian Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14.

Quinnorna kunde komma med ett
sådant här rim:

"Denne gröten å koktå de dom
som råfsat å skrapat
å inte de dom
som liggat ve brynebotta å gapat."

Men männen kunde giva råfskåring-
arna tillbaten:

"Denne gröten å koktå de dom
som haa slautt å flångt
å inte de dom
som slautt må råfran å hångt"

Den goda slättgröten kunde locka
till att man åt mycket av den.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6745:15
Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Paulsson
Härad: Konga Adress: Boreryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boreryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

I rummen kunde man göra anlyding-
ar härnär.

"Denne gröten ä kokt i en gryta
ä inte i en lötta,

La nu inte mää i skeen
än ni Lya Lötta".

"Denne gröten ä kokt ä redia gryn,
sär åten nu inte utan Guss försyn".
Även husbondefolket borde också
få ett rim, om det nu inte blev så
här så var meningen i alla fall god.

"Denne gröden ä kokt ä de folk
ä inte ä grisa,
Du välsigne bå Petta ä Lissa!"

ACC. N:R.

M. 6745:16

Landskap: LönälandUpptecknat av: Fabian KarlssonHärad: KongaAdress: Boaryd, VäckelsångSocken: Väckelsång

Berättat av: _____

Uppteckningsår: 1940Född år 1894 i BoarydLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16.

Vid slättergillet måste också bränn-
vinsflaskan tas fram, slätter-
folket skulle kräkas med "slätter-
suparna", annars hade det varit en skam.
Det kunde hända att suparna blevo
många och att sådana, som voro
"glä ve starkt, doe fö mönna".
Det kunde gå som för den torparen,
som fick den goda maken förstörd.
På hemvägen fick han kräka upp
alltammans vid vägkanten.
"Å alle den mönne å granne å gae gröten,
då va mest syng", sade han. Han ångra-
de, att han tagit så många supar.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6745:17.
Landskap: Småland Upptecknat av: Julian Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17.

Väderleksmärken.

Vid slåttan och skörden har man alltid varit mycket beroende av vädret vid inbörgringen. I äldre tider har man haft många "märken" att sätta sig efter. När höst "Lau pau vicsa" var det ju bra att ha reda på, om regn var i anmalkande. Vid hörbörgringen voro därför dessa gamla regn- och andra väderleksmärken ^{mer} än någonsin iakttagna och omtalade.

De gamla brukade om kvällarna bestäda himlen, där man hade leken på molnbildningarna. Man brukade "titta på öve ark".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6745:18
 Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
 Socken: Väckelsång Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

Det var långsträckta molnstrimmor
 loas över himlen. Stod "arken" i
 norr — söder blev det vackert väder,
 men var den vänd i öster — väster
 bådade det regn. Började det sakta
 mulna sade man: "Då skora pau
 te regn", men uteblev regnet sade
 man: "Då skora onnan". Där det
 började mulna upp sade man också:
 "Då skona pau, sau lökerväet på snart
 slut". "Då tosa pau," sade man när
 molnen liknade till åska. "Bara då
 inte börja lynna pau," sade man
 om blixten. Var himlen "plattia som

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6745:19.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Fabian Karlsson

Härad: Konga

Adress: Boaryd Täckelsång

Socken: Täckelsång

Berättat av:

Uppteckningsår: 1940

Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19.

en "Jauramaji" bådade det storm.
Före regnväder troddes man bli sömrig.
"Ja ble sau sämnia, sau ja konne tro
då ble regn." När katten åt gräs, så
kunde man vänta regn. När "koppa-
ormar" (ormslän) kröpo upp på hö-
bredorna var y regnet långt borta.
Det var även regnmärke, om andra
ormar visade sig kalrikt. "I då
ormana kosta, sau då ja snart
blåvåa." "Flymyra" och andra in-
sekter sågs också visa sig flyga i
mångd före regnväder. "Gollhönan"
(nyckelpigan) kunde spå vackert väder.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6745:22

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Folcman Karlsson

Härad:

Konga

Adress:

Boaryd, Håckelsång

Socken:

Håckelsång

Berättat av:

Uppteckningsår:

1940

Född år

1894

i

Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Barnen brukade sätta insekten på ett
finger och säga:

"Gollhona fly, fly,
i måen blia då grant våa;
gollhona fly, fly,
i måen blia då grant våa."

Om nyckelpigan då genast gav sig
i väg, då var man säker om vackert
väder. Det tydde på regn när "di
vite fåjlarna" (fiskmåsar) kommo
fram på åkarna. "Nu skrika vatt-
sasan de regn", sade man när grön-
gölingen hördes skrika. Om hansen
sprungit under tak vid regnväder,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 6745: 21.
Landskap: Småland Upptecknat av: Tabrian Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21.

Idå blev det endast en kortare skur,
men qingo de kvar ute och plockade
utan att bry sig om regnet, då trod-
des detta bli långvarigt.

Om kåken från skorstenarna sågs
stiga rätt uppåt blev det lockväder,
men mot regnväder slog den ner mot
marken. Om limman på morgonen "höjde
sig" blev det solken, men "slo den ne"
var regn att vänta. Mycket med dagg
under natten så det droppade av trääd och
buskar sades båda regn. "Så då låigga
saa då drypa, blia då regn saa då flyta."
Hångde bladen på en del växter "slonkene"

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6745: 22.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Fabian Carlsson

Härad: Konga

Adress: Boaryd, Väckelsång

Socken: Väckelsång

Berättat av:

Uppteckningsår: 1940

Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22.

(sluka) sades regn vara på ~~att~~ nära.
Såg man det bli bubblor på vattnet vid
regndropparnas fall. Troddes det bli regn
även följande dag. "Då regna på solen
skinå, såu lå bliå regn i måen må,"
sade man om solen lyst på skurarna.
Men såg man då regnbågen på himla-
valvet, då var man säker om att en
ny "syngaflo" ej skulle komma, hur
det än regnade. Barnen blevo förmana-
de att ej peka på regnbågen.
"Då å syng på fingret kan rättna au
fö lå," fingo barnen veta.

Skriv endast på denna sida!